

Johan Bjerkvik til minne

*There but for fortune
may go you and I*
Phil Ochs

En vanlig tirsdagsmorgen på vei til sjuflyet farer blikket over løssalgsavisene idet jeg haster forbi kiosken. Plutselig får jeg et visuelt sjokk rett i magen. Med krigstyper står det: «Han drepte Maria.» Et kjent ansikt med bilde og fullt navn: Johan Bjerkvik. Jeg blar fort gjennom de mange sidene om saken, men orker ikke lese det hele før dagens oppdrag er fullendt. Johan Bjerkvik, den avholdte kommunelegen i Våler i Hedmark, drepte sin nylig fraskilte kone og deretter seg selv. Han ble 53 år. Førstesideoppslaget i VG forteller om en dyktig lege og stolt familiefar som stilte opp for pasientene døgnet rundt, begynte å bukke under for presset og søkte tilflukt i tabletter. Artikkelen skildrer hvordan stolthet hindret den populære bygdelegen i å søke hjelp for sine misbruksproblemer. Johan Bjerkvik mistet først legelisen og deretter sin kjære kone, som ikke orket mer etter forgjeves å ha prøvd å hjelpe mannen ut av misbruket i mange år. Hun flyttet ut for å skape seg et nytt liv og håpet at dette skulle hjelpe ham. I stedet gikk det nedover. Etter å ha mistet alt tok han henne med seg i døden. Slik var historien i VG, komplett med familiebilder. En ufattelig tragedie. Jeg tenker på møtet det må ha krevd av de fire barna som valgte å stå frem med sin historie, ærlig og modent, uten forsøk på å dekke til eller glatte over.

Oppslaget vekker minner om en annen historie: En ung, selvusikker medisinstudent med midlertidig lisens fikk sin første ordentlige jobb med legeansvar ved Hamar sjukehus sommeren 1980. Det plutselig

å stå der med ansvar for mennesker med ansiktet forvridt av angst og smerte, for hjerter som plutselig stanset, for en strøm av lidelser, håp og bønner om hjelp var et briste-eller-bære-prosjekt. I overlegenes travle hverdag ble turnuslegene det naturlige støttepunktet vi som startet med blanke ark måtte støtte oss til. De var naturlig nok forskjellige i sin modus operandi. Noen syntes å være mest opptatt av sitt eget revir og klarte å få de mindre attraktive jobbene over til oss nye, en annen var flink, men alltid travelt opptatt med noe viktigere. Johan Bjerkvik hadde den egenskapen at han umerkelig, uten store ord og fakter, bare *var der* i det avgjørende øyeblikk. På en uforklarlig måte sto han ved min side hver gang jeg var oppradd eller trengte hjelp, visste nøyaktig hva som skulle gjøres og viste det, uten å være belærende, pedagogisk, anklagende, snill – han bare var til stede. Han ga det som skulle gis så umerkelig at det var først flere år senere at jeg skjønnte hvor mye han ga og hvilken betydning han hadde hatt.

Johan ledet meg også inn i helsevesenet. Han påpekte de usynlige trådene og dynamikkene i maktkampene og intrigene og kom med analyser som i ettertid viste seg å ha hatt en dybde, innsikt og treffsikkerhet jeg sjelden har sett maken til. Han lærte meg å styre unna skjærene i sjøen, men når han snakket om intrigene og hva mennesker gjorde mot hverandre, så jeg en tung sky av lidelse sige innover ham – et mørke, som om han ikke hadde noe våpen mot all denne lidelsen. Og jeg så det samme når han behandlet pasienter. Deres lidelse ble hans egen. Hos noen kolleger så lidelsen ut til å prelle av. Hos andre gikk den inn det ene øret og ut det andre, atter andre jobbet

lidelsen ut med løpeturer eller emosjonelle dramaer. Men Johan så ut til å ta lidelsen inn i sin egen substans, og jeg så ham aldri kvitte seg med den.

Oppslaget i VG vekker refleksjoner over betydningen av mentorer. Johan Bjerkvik var en av mine viktigste fødselshjelpere, han ga avgjørende hjelp til å ha mot til å tre inn i et fag som rommer så mye av de dypeste akser i menneskelivet. Samtidig tenker jeg på Johan Bjerkviks fine sensibilitet for andre og deres skjebne og på det faktum at vår utdanning rommet fire undervisningstimer om histiocytosis X, men ingen om hva vi gjør med lidelsen vi møter som leger: Hvordan vi får hjelp til å forvandle våre egne reaksjoner på møtet med den nybakte moren som dør av kreft, på møtet med kvinnen med manisk-depressiv mann som har satt over styr alt det hun og barna skulle leve av, i samme øyeblikk som hun får konstatert livstruende sykdom.

At Johan Bjerkvik selv ikke kunne ta imot den hjelpen han så villig ga, er en sorg jeg ikke her og nå kan gjøre noe med. Men jeg ønsker å ære hans minne, for det mennesket og den fagpersonen han var.

Samtidig har jeg hans fire barn i tankene, med den styrke de har vist ved å bære sine minner og følelser frem i offentlighetens lys, i håp om at det kan bli til hjelp for andre.

Audun Myskja
info@livshjelp.no
Senter for livshjelp
Idrettsveien 20
1400 Ski

Manuskriptet ble mottatt 14.12. 2007 og godkjent 8.1. 2008. Medisinsk redaktør Erlend Hem.